

پیامبر رحمت و معنای اتحاد مقدس

هفت^۱ وحدت تنها یک مناسبت تقویمی نیست، بلکه مجالی است برای بازاندیشی در مهم^۲ ترین سرمایه امت اسلامی. در شرایطی که جهان اسلام با چالش^۳ های گسترده^۴ سیاسی، فرهنگی و هویتی روبه^۵ روست، بازگشت به مفهوم «اتحاد مقدس» - تعبیری که رهبر معظم انقلاب اسلامی بر آن تأکید کرده^۶ اند - ضرورتی حیاتی به شمار می^۷ رود. این تعبیر نشان می^۸ دهد که وحدت، نه یک تدبیر مصلحت^۹ آمیز موقت، بلکه حقیقتی قدسی است که ریشه در قرآن و سیره پیامبر اکرم (ص) دارد و استمرار آن شرط بقا و عزت امت واحده است.

زندگی پیامبر اسلام^{۱۰} بیانگر آن است که وحدت، مهم^{۱۱} ترین راهبرد ایشان در ساخت جامعه اسلامی بود. آن حضرت در عصری مبعوث شدند که قبایل عرب گرفتار نزاع^{۱۲} های خونین و تفرقه^{۱۳} های ریشه^{۱۴} دار بودند. پیامبر(ص) با تکیه بر ایمان به خدا و دعوت به توحید، معیارهای جاهلی را کنار زدند و کرامت را تنها در تقوا تعریف کردند. این تغییر بنیادین، نخستین گام برای برچیدن شکاف^{۱۵} های قبیله^{۱۶} ای بود.

اقدامات عملی پیامبر در این مسیر، الگویی روشن برای جهان اسلام امروز است:

ایجاد پیمان اخوت میان مهاجر و انصار که شکاف‌های طبقاتی و قومی را به پیوندی ایمانی بدل ساخت.

تدوین صحیفه مدینه (میثاق مدینه) که نخستین سند حقوقی همزیستی میان مسلمانان و پیروان دیگر ادیان بود و نشان داد که وحدت می‌تواند به شکل فراگیر و مبتنی بر احترام متقابل تحقق یابد.

مدارا با مخالفان و جذب حداکثری که اجازه نمی‌داد اختلاف‌ها به مرز گسست اجتماعی برسد و همواره راه بازگشت و همبستگی باز بود.

تأکید بر قرآن و اهل‌بیت به‌عنوان دو محور ماندگار وحدت که تا امروز نیز ریسمان الهی امت محسوب می‌شوند.

مفهوم اتحاد مقدس در جهان معاصر

اتحاد مقدس زمانی معنا می‌یابد که مسلمانان وحدت را نه صرفاً به‌مثابه یک ضرورت سیاسی، بلکه به‌عنوان تکلیف دینی و عهدی الهی درک کنند. چنین اتحادی، فراتر از همگرایی سطحی، به پیوندی عمیق بر اساس ایمان مشترک و رسالت تاریخی امت اسلامی می‌انجامد. اتحاد مقدس یعنی پیوندی که بر محوریت قرآن و سنت پیامبر(ص)، عدالت، اخلاق و کرامت انسانی شکل گرفته باشد و همین ویژگی قدسی، آن را از سایر همگرایی‌های صرفاً سیاسی متمایز می‌سازد.

موانع و ضرورت بازاندیشی

با وجود این میراث گرانسنگ، تحقق عملی وحدت همچنان با چالش‌های متعددی مواجه است؛ اختلافات مذهبی که به جای فرصت علمی به تهدید هویتی تبدیل می‌شود؛ سوءاستفاد قدرت‌های استکباری که با سیاست «تفرقه بینداز و حکومت کن» شکاف‌های جهان اسلام را تشدید می‌کنند؛ جریان‌های افراطی و تکفیری که با چهره‌ای خوشونت‌آمیز، وحدت را به شدت آسیب‌پذیر ساخته‌اند؛ و همچنین تعصبات قومی و قبیله‌ای که بر هویت ایمانی غلبه یافته است. افزون بر این‌ها، فاصله گرفتن مسلمانان از اخلاق نبوی و سبک زندگی پیامبر(ص) سبب شده است تا الگوی واقعی وحدت در زندگی اجتماعی مسلمانان کم‌رنگ شود.

راهبردهای تحقق اتحاد مقدس

برای عبور از این موانع، امت اسلامی نیازمند بازخوانی عمیق و روزآمد از سیر نبوی است. تقویت گفت‌وگوی علمی و بین‌مذهبی، تمرکز بر اولویت‌های مشترک همچون مسئله فلسطین و عدالت جهانی، مقابله با پروژه‌های تفرقه‌افکن دشمنان و بازگشت به اخلاق نبوی می‌تواند به عینیت بخشیدن به اتحاد مقدس کمک کند. وحدت، زمانی کارآمد خواهد بود که بر پای ایمان و مسئولیت تاریخی امت بنا شود و مسلمانان، به جای تمرکز بر اختلافات جزئی، به رسالت مشترک خویش در دفاع از مظلومان و گسترش عدالت بیندیشند.

پیامبر رحمت نشان دادند که در جامعه‌ای آکنده از نزاع و تفرقه، می‌توان با تکیه بر ایمان و اخلاق، هویت واحدی بنا کرد. امروز نیز امت اسلامی اگر بخواهد بر مشکلات و تهدیدهای گوناگون فائق آید، راهی جز بازگشت به همان الگو ندارد. «اتحاد مقدس» در حقیقت تداوم همان میراث نبوی است؛ پیوندی ایمانی و الهی که می‌تواند جهان اسلام را از بحران‌های کنونی عبور دهد و آینده‌ای روشن و عزتمند برای امت رقم زند.

نویسنده: دکتر زهرا کبیری پور